

TALOUSPOLITIIKAN EU-OHJAUSJAKSO – TIETOKOOSTE

TYÖTTÖMYYSETUUDET

1. JOHDANTO

Työttömyysetuudet ovat keskeinen osa kaikkia eurooppalaisia hyvinvointijärjestelmiä.

Työntekijöiden työttömyyden varalta otetut vakuutukset toimivat tärkeinä henkilöiden ja kotitalouksien turvaverkkona, ja auttavat heitä suojautumaan köyhyydeltä. Ne toimivat myös automaattisina vakauttajina suhdannevaihtelun aikana tukemalla työpaikkansa menettäneiden ja uutta työpaikkaa hakevien toimeentuloa. Lisäksi työttömyysetuuksien ansiosta työvoiman siirtyminen talouden eri alojen välillä on joustavampaa, koska työnhakijat voivat keskittyä hakemaan taitojaan ja odotuksiaan vastaavaa työtä tai kouluttautua uudelleen. Näin työttömyysetuuksilla tuetaan kasvua.

Samalla pitkäaikaiset suuret työttömyysetuudet, joiden saaminen ei edellytä intensiivistä työnhakua, voivat vähentää kannustimia palata työelämään. Tällä on kielteinen vaikutus työttömyyden keston ja kokonaistyöttömyyteen, ja se haittaa kasvua ja sosiaaliturvajärjestelmien kestävyyttä.

Työttömyysetuusjärjestelmät vaihtelevat suuresti eri jäsenvaltioissa, ja ne toimivat laajemmassa taloudellisessa ja institutionaalisessa kehyksessä. Eroja on etuuksiin oikeuttavien kausien kestossa, työttömyysetuuksien kestossa, maksettavien etuuksien tasossa sekä

korvaustason muutoksissa ajan myötä samoin kuin etuuksien laskutavassa. Esimerkiksi työttömyysetuuksien kesto voi vaihdella 90 päivästä rajattomaan, maksettava määrä voidaan laskea tietyntä tai vaihtelevana prosenttiosuutena henkilön viimeisestä palkasta, kiinteänä osuutena tai käyttämällä kaavaa, jossa yhdistyvät molemmat osatekijät, ja lisäksi voidaan soveltaa vähimmäis- ja enimmäismääriä. Työnhakua ja työn vastaanottovalmiuksia koskeissa vaatimuksissa on niissäkin suuria eroja. Kyseiset vaatimukset ovat työttömyysetuusjärjestelmien keskeisiä piirteitä, joilla varmistetaan, että työttömyysetuuksien saajat pysyvät aktiivisina eivätkä jää työmarkkinoiden ulkopuolelle.

Työnteon kannustimiin vaikuttavat työttömyysjärjestelmien rakenneominaisuuksien lisäksi myös sovellettavat vero- ja etuusjärjestelmät, joihin kuuluvat (yleensä) tarveharkintaiset etuudet, kuten sosiaalivakuutus, asumistuki, perhe-etuudet ja työssäkäyville maksettavat etuudet. Yksittäisiin työnhakutoimiin vaikuttavat lisäksi aktiivisen

työvoimapolitiikan toteuttaminen¹ sekä yleiset taloudelliset ja työmarkkinaolot.

Työttömyysetuuksia on kahdenlaisia: työttömyysvakuutus ja työttömyyskorvaus.

Työttömyysvakuutusetuuksia tarjotaan kaikissa jäsenvaltioissa, ja ne perustuvat suoritettuihin vakuutusmaksuihin. Tämä tarkoittaa, että henkilö voi hakea työttömyysvakuutusetuuksia vasta, kun hän on ollut työssä tietyn vähimmäisajan ja suorittanut maksuja (niin kutsuttu etuuksiin oikeuttava kausi). Niiden taso lasketaan usein viimeisessä työssä saatujen ansioiden perusteella, ja niiden kesto riippuu usein siitä, kuinka kauan maksuja on suoritettu. Työttömyyskorvauksen tavoitteena on lähinnä estää työttömyyteen liittyvää köyhyyttä. Se on yleensä tarveharkintaista, ja sitä voivat saada työttömät, jotka eivät ole oikeutettuja työttömyysvakuutukseen tai jotka eivät enää saa sitä. Työttömyyskorvausetuuksien taso on yleensä alhaisempi kuin työttömyysvakuutusetuksien. Useimmissa jäsenvaltioissa ei ole käytössä erillistä työttömyyskorvausjärjestelmää, vaan niissä useimmiten turvaudutaan yleiseen tarveharkintaiseen sosiaaliavustukseen, jota voidaan myöntää pienituloisille kotitalouksille².

Tämä tietokooste on jäsenneily seuraavasti: Kohdassa 2 tarkastellaan EU-maiden politiikan tuloksiin liittyviä nykyisiä haasteita. Kohdassa 3 tarkastellaan saatavilla olevaa näyttöä asianmukaisista toimintatavoista, jotta

---

¹ Aktiivisen työvoimapolitiikan (ALMP) toimet eivät koske pelkästään työttömyysetuuksien saajia vaan yleensä (aktiivisen työvoimapolitiikan ominaisuuksien mukaan) myös työnhakijoita, jotka eivät ole oikeutettuja työttömyysetuuksiin (tai muihin etuuksiin). Aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin kuuluvat julkisten työvoimapalvelujen työnhakutuki, koulutus ja elinikäinen oppiminen, palkkatuki tai työllisyysohjelmat. Tätä politiikan alaa käsitellään erillisessä tietokoosteessa.

² Yhdessätoista jäsenvaltiossa (Itävalta, Saksa, Viro, Suomi, Ranska, Irlanti, Malta, Portugali, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta) on saatavilla erillisiä tarveharkintaisia työttömyyskorvausetuuksia.

haasteisiin voidaan vastata tehokkaasti, ja kohdassa 4 arvioidaan politiikan tuloksia EU-maissa. Kohdassa 5 luetellaan täydentäviä tietolähteitä.

2. TYÖVOIMAPOLITIIKAN HAASTEET; KATSAUS EU-MAIDEN TULOKSIIN

Työttömyysetuusjärjestelmien suunnittelussa on otettava huomioon tavoite turvata työnhakijoiden tulot työttömyysjaksojen aikana ja tarve varmistaa riittävät kannustimet työntekoon. Etuuksien määrä (riippuu erityisesti aikaisemmista ansiotuloista) ja niiden kesto vaihtelevat ajan myötä. Etuuksien alhainen taso merkitsee työttömien elintason heikkenemistä. Tämä pätee myös etuuksien keston, sillä työttömät tarvitsevat riittävästi aikaa löytääkseen sopivan työn, joka vastaa heidän taitojaan ja pätevyyksiään. Toisaalta jos työttömyysetuuksilla saavutetun tulotason ja työstä mahdollisesti saatujen tulojen välinen ero on liian pieni, kannustin palata työhön ei ehkä ole riittävä³.

Työttömyysetuusjärjestelmien muut suunnitteluominaisuudet vaikuttavat myös työttömien kiinnittymiseen työmarkkinoille ja työllistymiseen. Tämä koskee työnhakuun ja työn vastaanottovalmiuksiin liittyviä vaatimuksia sekä pakollista osallistumista aktiivisiin työmarkkinaohjelmiin, jotka voidaan asettaa etuuksien jatkuvan saamisen ehdoksi. Tähän liittyvä seuraamusten asettaminen, erityisesti tukikelpoisuuden keskeyttäminen, kun työn vastaanottovalmiuteen ja työnhakuun liittyvät vaatimukset eivät täyty, on myös yksi vaikuttava tekijä.

Erityisesti tiukempien työnhakua ja työn vastaanottovalmiutta koskevien vaatimusten odotetaan kannustavan työttömyysetuuksien saajia hakemaan

---

³ Niin sanotut ”työttömyysloukuindekkaattorit”, jotka Euroopan komissio on laatinut OECD:n veroetusmallien perusteella, kuvaavat hyvin tällaisia taloudellisia tekijöitä, jotka eivät kannusta työntekoon. Ks. jäljempänä osa 5.

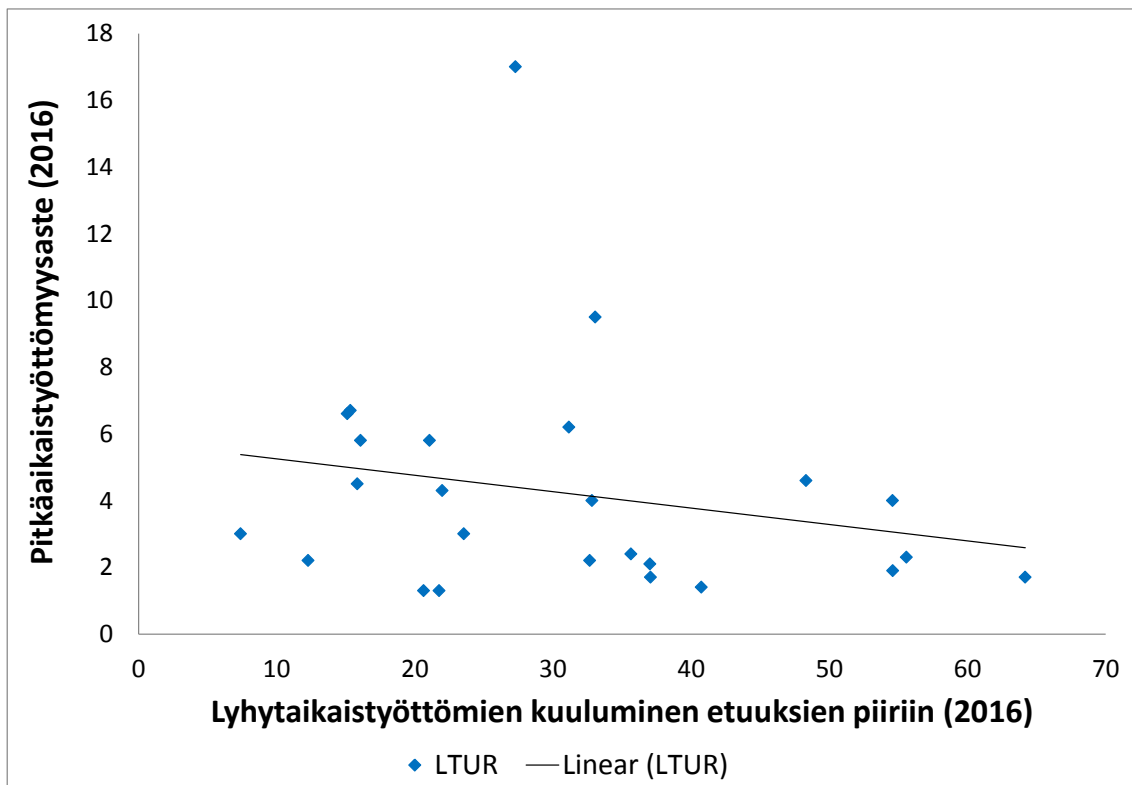
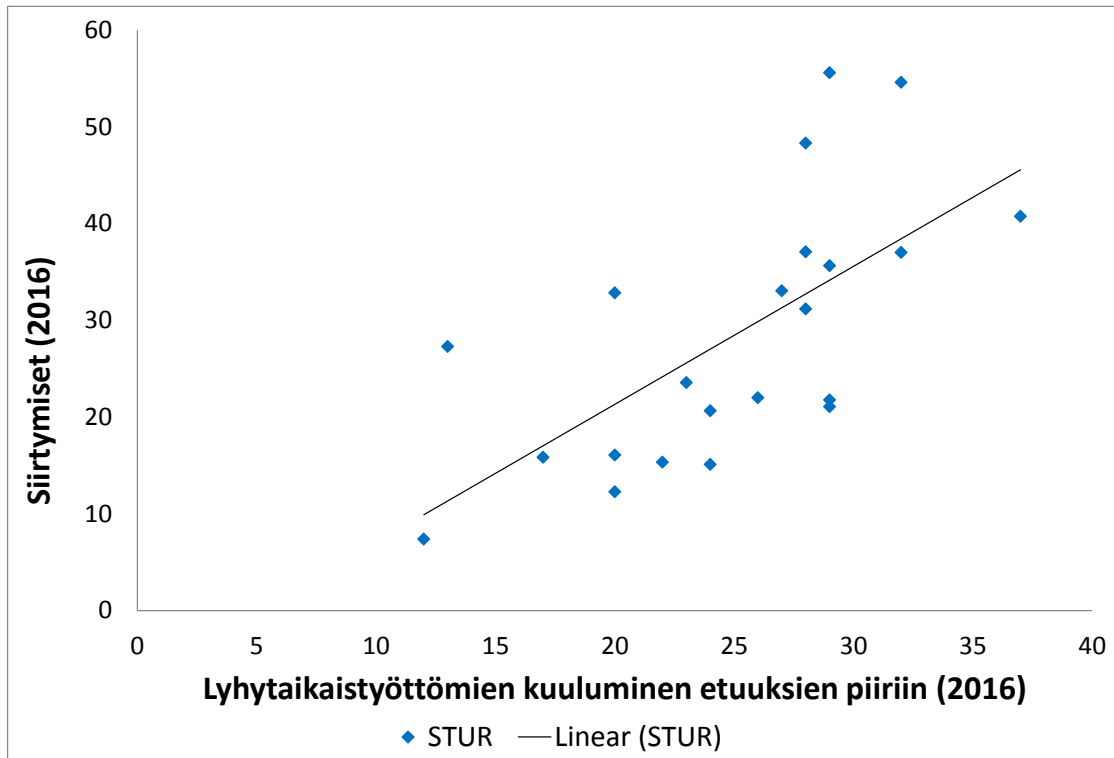
aktiivisesti työtä ja hyväksymään sopivia työtarjouksia. Tämä tasoittaa anteliaiden työttömyysetuusjärjestelmien mahdollisia työntekoa jarruttavia taloudellisia tekijöitä ja vähentää riippuvuutta etuuksista. Tehokkaampi Esimerkiksi erittäin tiukat ammatillista liikkuvuutta koskevat vaatimukset (kuten vaatimus hyväksyä mikä tahansa työ henkilön pätevyydestä riippumatta) voivat lyhyellä aikavälillä johtaa siihen, että työvoiman kysyntä ja tarjonta kyllä kohtaavat useammin mutta laadun kustannuksella, eivätkä tällaiset työsuhteet ehkä kestä kauan (jolloin enemmän ihmisiä joutuu useammin jälleen työttömiksi). Myös liian työläät vaatimukset voivat lannistaa henkilöitä eivätkä he edes yritä täyttää vaatimuksia, mikä johtaa siihen, että he hakevat edelleen etuuksia ja passivoituvat. On myös tärkeää, että työnhakijoille annetaan varhain tukea neuvonnan ja aktiivisen työvoimapolitiikan toimien muodossa. Tätä ei tarkastella tässä tarkemmin, koska aktiivista työvoimapolitiikkaa käsitellään erillisessä tietokoosteessa⁴.

työnhaku ja työtarjousten nopeampi hyväksyminen vähentäisivät lannistumista ja mahdollisesti pienentäisivät työttömyyden kestoja. Samalla liian tiukoilla vaatimuksilla voi olla ei-toivottuja ja kielteisiä vaikutuksia. Sen arvioimiseksi, missä määrin työttömyysetuusjärjestelmillä saavutetaan odotetut työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen liittyvät ja sosiaaliset tulokset, kaksi indikaattoria on erityisen tärkeitä: työttömien köyhyysriskiaste ja pitkäaikaistyöttömyysaste (osuus työvoimasta). Työttömyysetuuksien piiriin kuuluvien lyhytaikaisten työttömien osuus korreloi positiivisesti korkeamman lyhytaikaisesta työttömyydestä työelämään siirtymisasteen (kaavio 1a) ja alemman pitkäaikaistyöttömyysasteen (kaavio 1b) kanssa. Lyhytaikaisten työttömien kuuluminen työttömyysetuuksien piiriin perustuu erityisesti etuuksien keston ja erityisiin etuuksien saamisen edellytyksiin.

---

⁴ Ks. European Semester Thematic Factsheet on Active Labour Market Policies.

Kaavio 1. Lyhytaikaisten työttömyysetuuksien kattavuus ja siirtymiset lyhytaikaisesta työttömyydestä työelämään tai pitkäaikaistyöttömyysaste

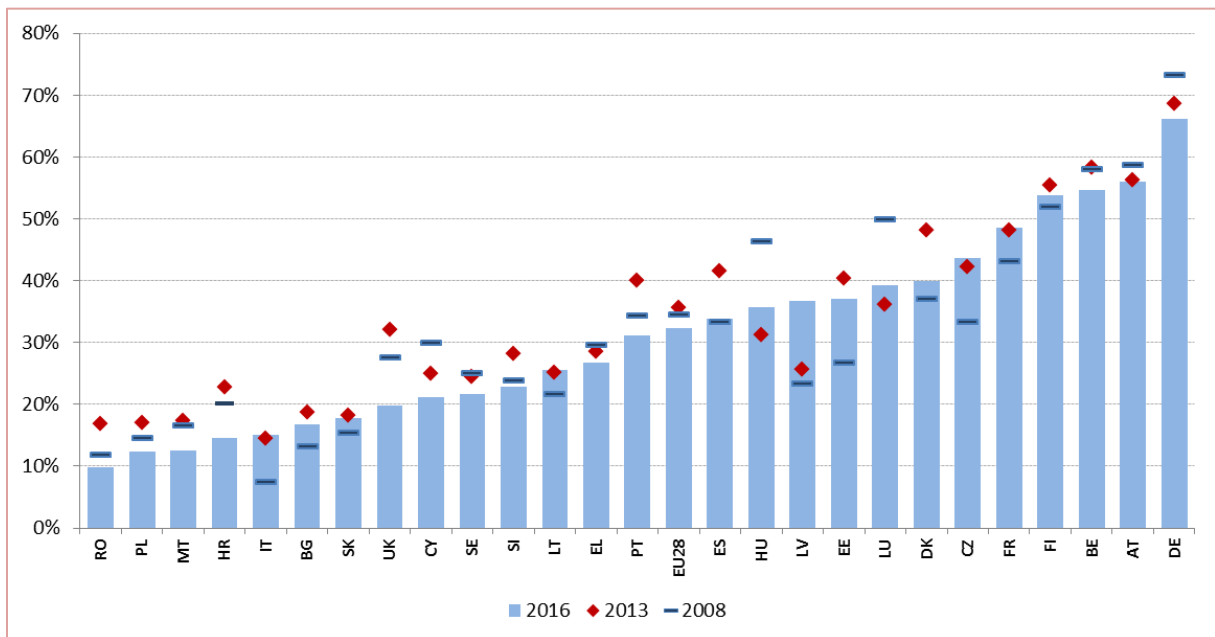
Lähde: Eurostat ja yhteinen arviointikehys.

Huom. Siirtyminen lyhytaikaisesta työttömyydestä työelämään LTUR: pitkäaikaistyöttömyysaste; siirtymisasteiden osalta; $R^2 = 25\%$, pitkäaikaistyöttömyysasteen osalta $R^2 = 9\%$.

On kiinnitettävä erityistä huomiota lyhytaikaisten työttömien kuulumiseen työttömyysetuuksien piiriin, koska se liittyy sekä työmarkkinoihin että sosiaalisiin tuloksiin. Samalla köyhyyttä esiintyy merkittävästi enemmän pitkäaikaistyöttömillä, mikä osoittaa, että se liittyy vain osittain lyhytaikaisten työttömien kuulumiseen työttömyysetuuksien piiriin. Myös monet muut tekijät vaikuttavat köyhyyteen, kuten sosiaaliturvaetuuksien, myös sosiaaliavustusten, riittävyys.

Seuraavissa kaavioissa (kaaviot 2, 3 ja 4) **esitetään lyhyesti jäsenvaltioiden tilanne tämän alan politiikan tulosten mittaamisen kolmen keskeisen ulottuvuuden osalta.** Niistä käyvät ilmi tasot ja muutokset seuraavien osalta: lyhytaikaisten työttömien kuulumisen työttömyysetuuksien piiriin, pitkäaikaistyöttömyysaste ja työttömien köyhyysaste. Pystysuorat pylväät osoittavat erittäin huonoja ja huonoja ja/tai erittäin hyviä ja hyviä tuloksia⁵; vaakasuorat pylväät osoittavat alhaista/korkeaa muutostasoa.

Kaavio 2. Lyhytaikaisten työttömien kuulumisen työttömyysetuuksien piiriin (vuonna 2016, 2013 ja 2008)

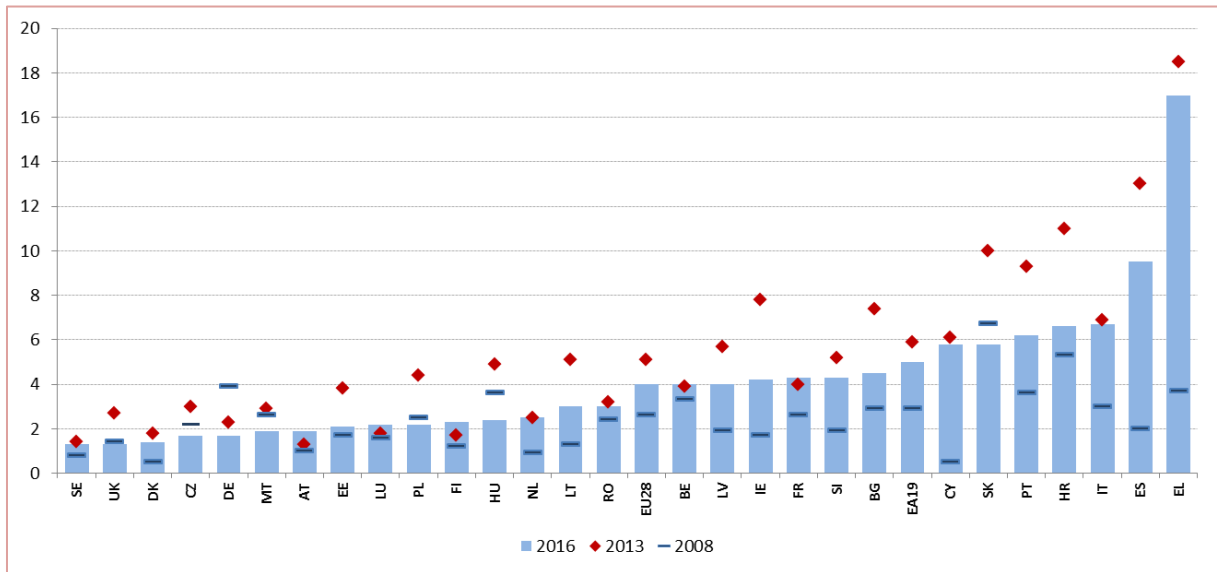

Lähde: Eurostat.

Huom. Irlantia, Alankomaita ja Itävaltaa koskevat tiedot eivät ole saatavilla. Muutos ilmaistaan prosentteina.

⁵ Tulostaulumenetelmän mukaisesti perustuu etäisyyteen keskiarvosta sekä tason että suuntausten osalta. Lisätietoa menetelmästä on yhteisessä työllisyysraportissa (2016), liite 4.

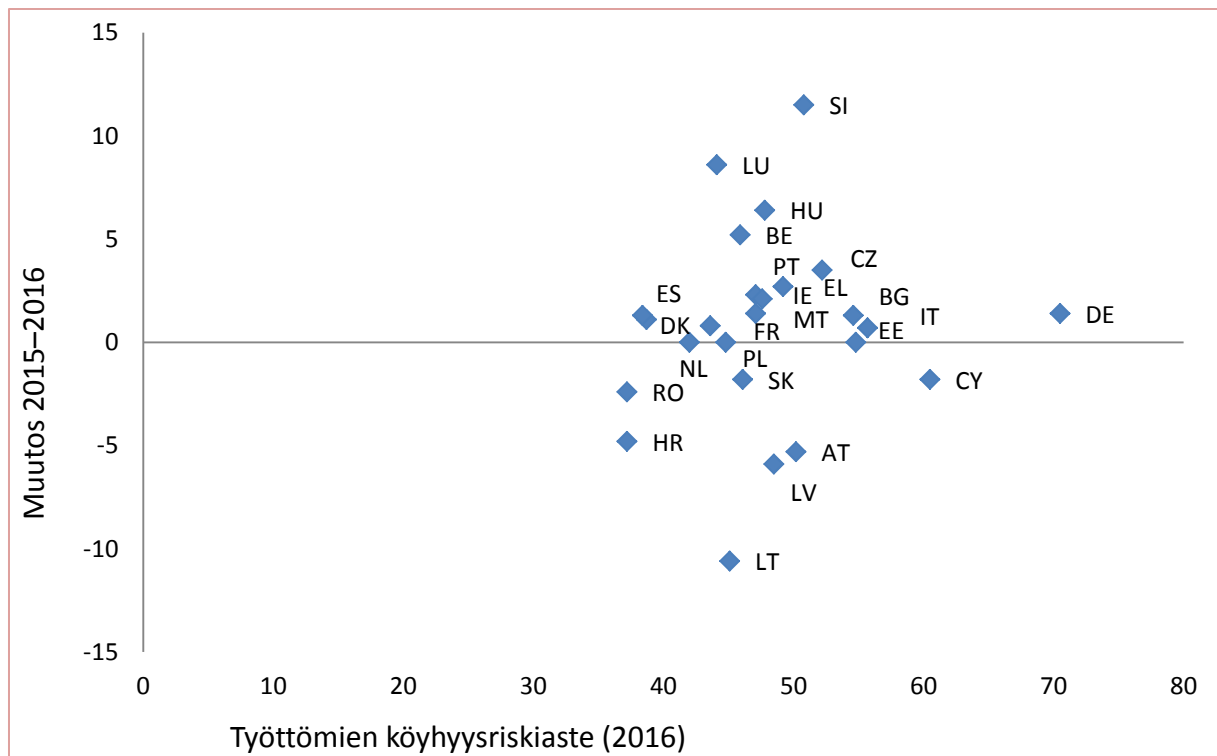
Kaavio 3. Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta (2008, 2013 ja 2016)

Lähde: Eurostat.

Huom. Tasot ja muutos ilmaistaan prosentteina.

Kaavio 4. Työttömien köyhyysaste (2016) ja köyhyysasteen muutos (2015–2016)

Lähde: Euroopan unionin tulo- ja elinolotilastot (EU-SILC), 2016 (tulot vuonna 2015) ja 2015 (tulot vuonna 2014).

Huom. Muutos ilmaistaan prosentteina.

**3. TOIMINTAPOLIITTISET VÄLINEET
HAASTEISIIN VASTAAMISEKSI**

Vaikuttaa siltä, että monet

työttömyysetuusjärjestelmien muuttajat vaikuttavat edellisessä kohdassa kuvattuihin tuloksiin.

Ensimmäinen toimintapoliittinen väline, jota on syytä tarkastella, on työttömyysetuuksien kesto, jolla näyttää olevan suora vaikutus työttömien köyhyysasteeseen. Käytännössä kesto riippuu monesta eri tekijästä, erityisesti aiemmasta työhistoriasta, koska monessa jäsenvaltiossa etuuksien enimmäiskesto kasvaa työsuhteen keston mukaan (etuuksien kesto on sitä pitempi, mitä pitempään vakuutusmaksuja on maksettu tiettyä ajanjaksona). Se, missä määrin vero-/etuusjärjestelmä suojaa työttömien tuloja, riippuu kuitenkin myös muista toimintapoliittisista välineistä, kuten etuuksien korvausasteesta tai oikeudesta saada työttömyysetuuksia (ks. jäljempänä).

Sen sijaan etuuksien keston vaikutus työttömyyden kestoon kaikkien työttömien osalta on yleensä suhteellisen **vähäinen**⁶, koska elintason säilyttäminen työttömyyden sattuessa voi tarkoittaa myös parempia mahdollisuuksia työllistyä uudelleen ja työnhakijoiden ja työpaikkojen parempaa yhteensaattamista työhönpaluun yhteydessä⁷. On myös olemassa näyttöä siitä, että sellaiset työttömiksi jääneet, joilla ei ole oikeutta työttömyysetuuksiin, tulevat useammin köyhistä oloista ja

ovat heikommin kiinnittyneet työmarkkinoille⁸. Lisäksi maat, joissa on runsaammat työttömyysvakuutusetuudet ja aktivointitoimien menot ovat suuremmat, ovat saavuttaneet kestävämpiä tuloksia työttömien palauttamisessa työelämään⁹.

Toinen toimintapoliittinen väline, aiempien ansioiden nettokorvausaste, korreloi myös negatiivisesti työttömien köyhyysasteeseen. Laskettaessa nettokorvausastetta nettotulot määritellään tuloiksi verojen ja sosiaaliturvamaksujen jälkeen, ja siihen sisältyvät mahdolliset sosiaaliturvaetuudet (sosiaaliavustukset, perhe-etuudet, asumistuki ja työssäkäyville maksettavat etuudet). On korostettava, että nettokorvausasteet ja niiden kehittyminen ajan myötä voivat vaihdella huomattavasti työttömän maksuhistorian, erityisesti lyhyen maksuhistorian, ja kyseessä olevan ajanjakson mukaan, koska etuudet yleensä pienenevät työttömyysjakson pidentyessä¹⁰.

Vaikka on selvää, että korkeammat nettokorvausasteet tarkoittavat korkeampia kotitalouksien tuloja, niiden nettovaikutus riippuu useista tekijöistä, erityisesti vuorovaikutuksesta muiden etuuksien ja verojärjestelmän kanssa, sekä ansiotulojen aiemman tason ja

---

⁶ Ks. esimerkiksi L.F. Katz ja B.D. Meyer (1990) The impact of the potential duration of unemployment benefits on the duration of unemployment. *Journal of Public Economics*. Osa 41(1), s. 45–72. S.P. Jenkins, C. Garcia-Serrano (2004) The relationship between unemployment benefits and re-employment probabilities: evidence from Spain. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*. Osa 66(2), s. 239–260. K. Carling, P.-A. Edin, A. Harkman, B. Holmlund (1996) Unemployment duration, unemployment benefits, and labour market programmes in Sweden. *Journal of Public Economics*. Osa 59(3), s. 313–334. M. Hagedorn, I. Manovskii, K. Mitman (2015) The impact of unemployment benefit extensions on employment: the 2014 employment miracle? H. Schmitz, V., Steiner (2007) Benefit-entitlement effects and the duration of unemployment: an ex-ante evaluation of recent labour market reforms in Germany. IZA Discussion Paper No 2681.

⁷ Ks. esimerkiksi D. Gallie, S. Paugam, S. Jacobs (2003) Unemployment, poverty and social isolation: is there a vicious circle of social exclusion? *European Societies*. Osa 5(1), s. 1–32.

---

⁸ Ks. esimerkiksi F. Figari, M. Matsaganis, ja H. Sutherland, (2013) Are European Social Safety Nets Tight Enough? Coverage and Adequacy of Minimum Income Schemes in 14 EU Countries. *International Journal of Social Welfare*. Osa 22, s. 3–14. M. Fernandez Salgado, F. Figari, H. Sutherland, A. Tumino (2014) Welfare compensation for unemployment in the great recession. *Review of Income and Wealth*. Sarja 60, täydennysosa, toukokuu 2014.

⁹ Ks. esimerkiksi Wulframm M. ja Fervers L. (2013), Unemployment and subsequent employment stability: does labour market policy matter? IZA Discussion paper No 7193.

¹⁰ Yksi mahdollisuus on keskittyä jäsenvaltioiden käytännön perusteella nettokorvausasteisiin kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen (80 prosenttia keskipalkasta) ottaen huomioon mahdolliset kynnysarvot ja enimmäismäärät.

työhistorian kaltaisista näkökohdista¹¹. Lisäksi korkeammat korvausasteet voivat myös tarkoittaa sellaisten taloudellisten tekijöiden lisääntymistä, jotka eivät kannusta siirtymistä työelämään, mikä voi puolestaan vaikuttaa kielteisesti työvoimaosuuteen tai työllisyysasteeseen, erityisesti joidenkin työntekijäryhmien kohdalla (esim. työtön, jonka kumppani on työelämässä)¹². Työttömyysloukut¹³ koskevat erityisesti matalapalkkaisia työntekijöitä ja työntekijöitä, joille tarjotaan matalampaa palkkaa uudessa työssä.

Etuuden saamista koskeviin edellytyksiin liittyvä kolmas toimintapoliittinen väline, etuuksiin oikeuttavan kauden pituus, vaikuttaa korreloivan positiivisesti työttömän köyhyysasteeseen. Oikeus työttömyysvakuutusetuuksiin riippuu aiemmasta työskentelystä ja/tai maksetuista maksuista. Työttömiltä vaaditaan yleensä tietyn pituista työskentelyä, jonka tarkka määritelmä ja pituus vaihtelevat huomattavasti. Työttömyysetuudet kuuluvat näin ollen harvemmin ihmisille, joilla on lyhyitä työllisyysjaksoja ja katkonainen työhistoria¹⁴. Tiukat kelpoisuusehdot

johtavat näin ollen siihen, että harvemmat työttömät ovat oikeutettuja etuuksiin, mikä tarkoittaa alhaista kattavuutta ja heikkoa vakauttavaa vaikutusta. Mahdollisuudella kerätä eri maksukausia, jotta oikeuksia ei menetetä, on merkittävä vaikutus tältä osin. Itsenäisten ammatinharjoittajien ja epätyypillisissä työsuhteissa olevien osalta etuuden saamisen edellytyksiä käytetään usein välineenä parantaa kattavuutta, esimerkiksi tarjoamalla mahdollisuutta liittyä vapaaehtoisesti järjestelmään.

Uudistukset, joiden tavoitteena on nostaa korvausastetta ja lisätä etuuksien kestoa tai laajentaa etuuksien saamisen edellytyksiä, aiheuttavat lisämenoja. Vakuutukseen perustuvissa järjestelmissä työntekijät ja yritykset osallistuvat suoraan etuuksien rahoittamiseen. Koska tällaisten maksujen katsotaan yleensä olevan verojen kaltaisia maksuja, etuuksien laajempi kattavuus, mikä edellyttää suurempia maksuja, voi ehkäistä työpaikkojen syntymistä. Tästä huolimatta tällaisten uudistusten odotetaan myös parantavan työmarkkinoiden ja talouden toimintaa keskipitkällä aikavälillä, mikä lisää työtuloista saatavia verotuloja, vaikka työttömyysetuuksiin ja aktivointitoimiin käytetyistä summista saatava tuotto vähenee.

Myös lyhyellä aikavälillä työttömyysetuuksien väheneminen ei välttämättä säästä julkisia varoja: useimmissa jäsenvaltioissa työttömät saavat muita sosiaalisia tukia, jotka ovat yleensä pitempiäaikaisia, kuten työttömyyskorvausta ja vähimmäistoimeentulotukea (passiivisia toimenpiteitä).

Julkisen talouden lyhyen ja pitkän aikavälin kustannuksia ei ole helppoa arvioida, ja ne vaihtelevat ajan myötä. On realistista olettaa, että laajempaan kattavuuteen tai suurempiin etuuksiin liittyvät alustavat kustannukset voidaan suhteellisen nopeasti korvata työllisyyden lisääntymisellä ja verotuoton kasvulla, koska yhä useampi henkilö työllistyy ja talous kasvaa nopeammin

¹¹ Ks. esimerkiksi J. Gruber (1994) The consumption smoothing benefits of unemployment insurance. NBER working paper, no. 4750, tai M. Dolls, C. Fuest, A. Peich (2012) Automatic stabilisation and discretionary fiscal policy in the financial crisis. IZA Journal of Labor Policy. Osa 1(4).

¹² Ks. esimerkiksi OECD (2005), Increasing financial incentives to work: the role of in-work benefits. Employment outlook, 3 luku.

¹³ Indikaattorilla mitataan työhön kohdistuvaa efektiivistä marginaaliveroastetta, nimittäin sitä, missä määrin bruttotulojen kasvu työttömän siirtyessä työelämään vähenee tuloverojen, sosiaaliturvaetuuksien ja etuuksien vähenemisen myötä.

¹⁴ Ks. esimerkiksi ILO *World Social Protection report* (2014-2015), Esser I., T. Ferrarini, K. Nelson, J. Palme ja O. Sjoberg (2013) "Unemployment Benefits in EU Member States" tai Langenbucher, K. (2015), "How demanding are eligibility criteria for unemployment benefits, quantitative indicators for OECD and EU countries", OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No 166, OECD Publishing, Paris.

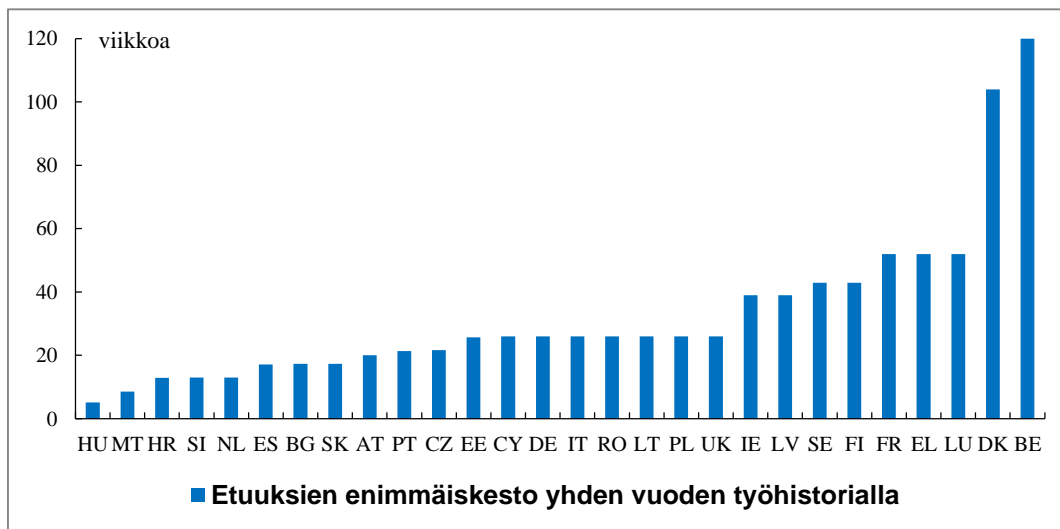
ihmällisen pääoman paremman käytön ansiosta.

4. POLITIIKAN TILANNE – RISTIINTARKASTELU

Työttömyysvakuutuksen eri muuttujien (jotka on edellisessä kohdassa kuvattu toimintapoliittisiksi välineiksi) osalta yksittäisten jäsenvaltioiden tilanne esitetään jäljempänä kaavioissa 5, 6, 7 ja 8.

Kaaviosta 5 näkyy etuuksien enimmäiskesto yhden vuoden maksujen

Kaavio 5: Etuuksien enimmäiskesto yhden vuoden työhistorialla, tammikuu 2017

Lähde: Sosiaaliturvan keskinäinen tietojärjestelmä -tietokanta ja jäsenvaltioiden lainsäädäntö (Espanjan, Italian ja Ranskan osalta).

Huom. Belgiassa etuuksien kesto ei ole rajoitettu. Monissa maissa (Tšekki, Saksa, Liettua ja Portugalit) etuuksien kesto riippuu myös iästä: nuorimmassa ikäryhmässä kesto on lyhin, kuten kaaviosta ilmenee. Portugalissa maksukausi on 15 kuukautta yhden vuoden sijasta. Slovakian kohdalla kesto viittaa määräaikaisilla sopimuksilla työskenteleviin, muutoin se on 6 kuukautta. Puolassa kesto riippuu myös alueen työttömyysasteesta.

Nettokorvausaste antaa suuntaa työttömyysvakuutusetuksien tulonkorvaustoiminnon riittävydestä. Asteen taso riippuu useista tekijöistä, esimerkiksi ansiotulojen aiemmasta tasosta, virkaiästä, työttömyyskauden kestoista, iästä ja kotitalouden kokoonpanosta (etenkin kun huomioon otetaan vuorovaikutus verojärjestelmän ja muiden etuuksien kanssa). Sellaisen matalapalkkaisen työntekijän osalta,

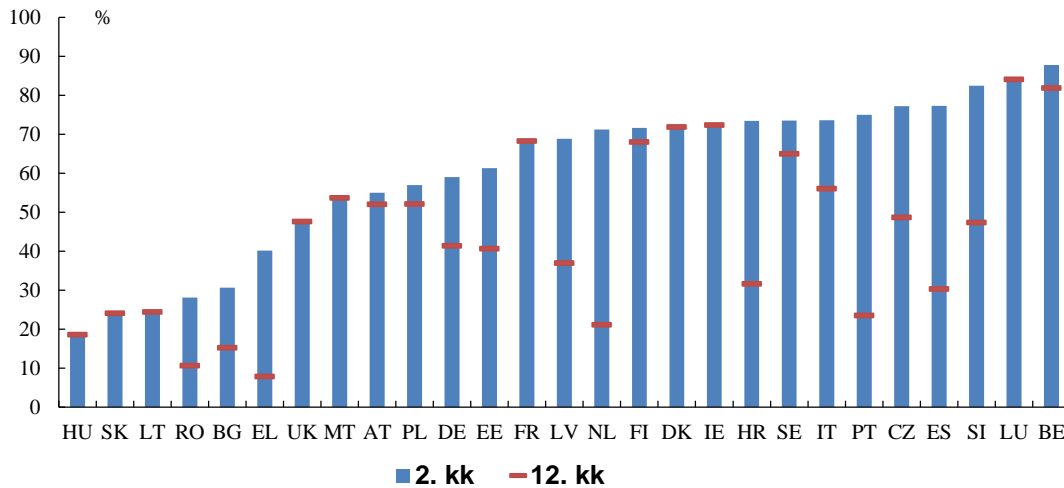
jälkeen. Useimmissa maissa etuuksien kesto on lyhyempi kuin maksukausi (yleisimmin puolet maksukaudesta eli 26 viikkoa), mutta neljässä tapauksessa se on yhtä pitkä (Kreikassa, Ranskassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa) ja kolmessa pidempi (71 viikkoa Suomessa, 104 Tanskassa, rajaton Belgiassa). Asteikon toisessa päässä etuuksien kesto on enintään kolme kuukautta Kroatiassa, Unkarissa, Maltalla ja Sloveniassa.

jonka työhistoria on lyhyt (yksi vuosi), nettokorvausasteen arvot kuukauden työttömyyden jälkeen vaihtelevat 25 prosentista (aiemmista nettoansioista) 90 prosenttiin (kaavio 6). Alemmassa päässä ovat jäsenvaltiot, joissa henkilö, jolla on yhden vuoden työhistoria, ei ole oikeutettu työttömyysvakuutukseen (Slovakia ja Liettua) tai etuuden maksaminen päättyy jo toisena työttömyyskuukautena (Unkari). Näitä

seuraavat jäsenvaltiot, joissa maksetaan kiinteämääräinen etuus, joka ei liity (tai liittyy vain heikosti) aiempien ansioiden tasoon (Bulgaria, Kreikka, Malta, Romania ja Yhdistynyt kuningaskunta). Verrattaessa nettokorvausasteita työttömyyden 12. kuukauden kohdalla

nähdään, että etuuden maksaminen päättyy (jolloin henkilöt siirtyvät toiseen järjestelmään, kuten työttömyys- tai sosiaaliavustuksen piiriin) tai etuuden määrä vähenee.

Kaavio 6. Työttömyysetuuksien nettokorvausaste (67 % keskipalkasta), tammikuu 2016

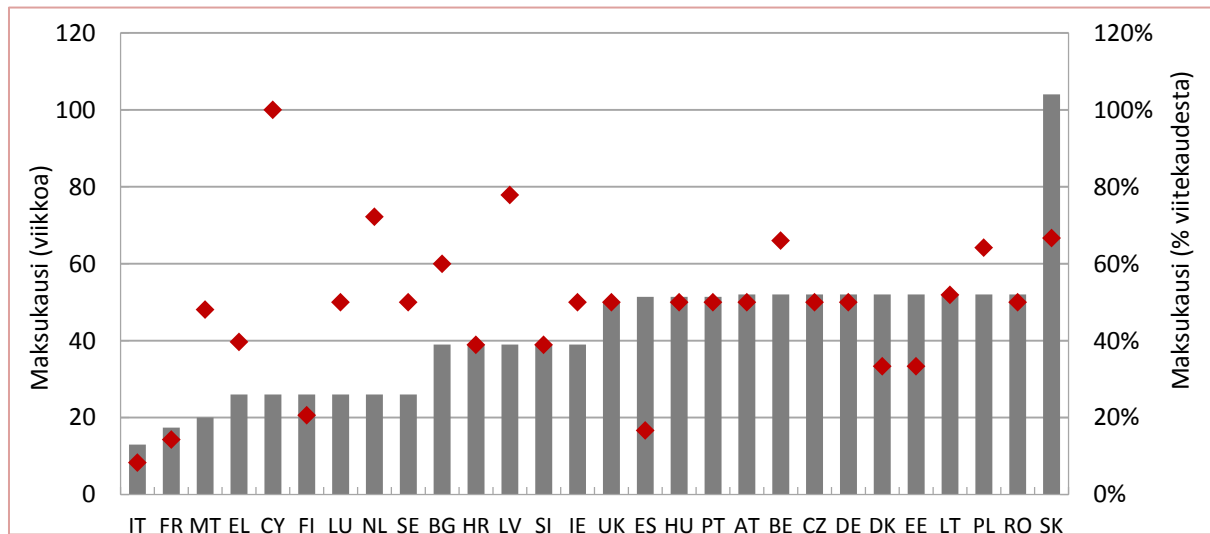
Lähde: Euroopan komissio, OECD:n vero-/etuusmallien perusteella.

Huom. Laskelma koskee työntekijää, jonka ansaitsee 80 prosenttia keskipalkasta, yhden vuoden maksujen jälkeen (2. ja 12. työttömyyskuukauden kohdalla). Kaaviossa otetaan huomioon eri tulokomponentit, mukaan lukien työttömyysetuudet ja muut etuudet (kuten sosiaaliavustukset ja asumistuki).

Kaikissa jäsenvaltioissa oikeus työttömyysvakuutusetuuksiin riippuu aiemmasta työskentelystä ja/tai maksetuista maksuista. Kaaviosta 7 ilmenee, että työttömyysetuuksien saamiseksi vaadittujen työskentelyviikkojen lukumäärä vaihtelee enintään 25 viikosta Kreikassa, Ranskassa, Italiassa ja Maltalla yli 80 viikkoon Liettuassa ja Slovakiassa.

Yleisimmin vaadittu määrä on yksi vuosi (52 viikkoa). Maksukauden ja pidemmän viitekauden (viitekausi mahdollistaa muiden kuin työllisyyskausien huomioon ottamisen) välisen suhteen osalta yleisin arvo jäsenvaltioissa on 0,5 (eli edunsaajien olisi pitänyt suorittaa maksuja vähintään puolet viitekaudesta).

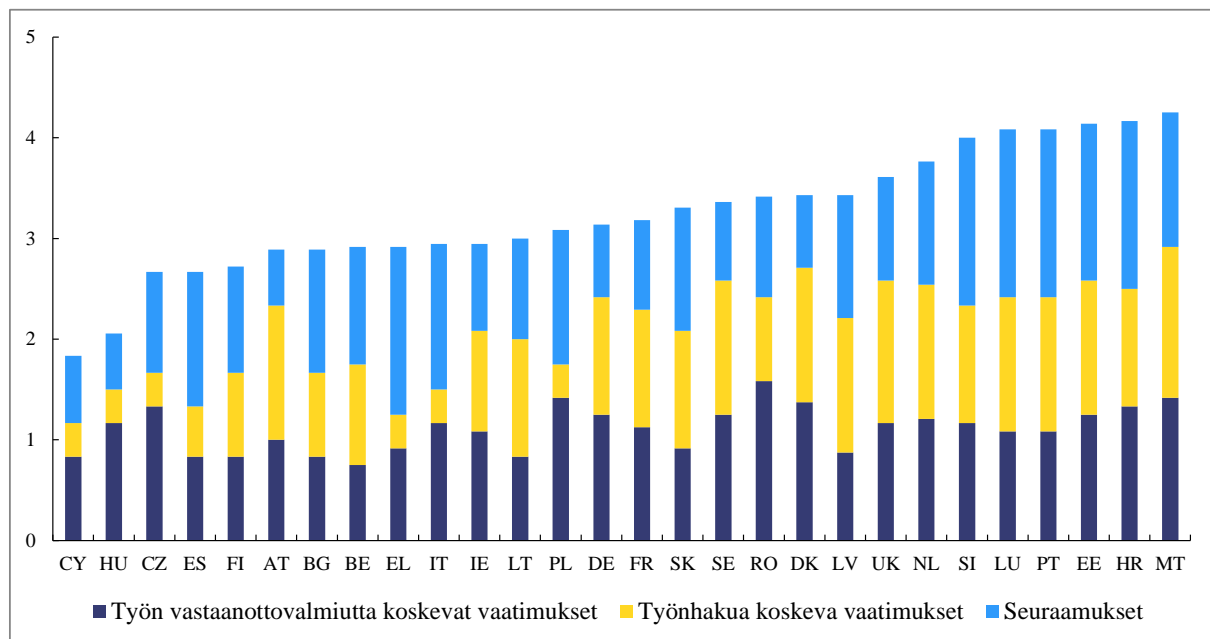
Kaavio 7. Etuuxiin oikeuttavan kauden pituus, tilanne vuonna 2015

Lähde: Sosiaaliturvan keskinäinen tietojärjestelmä -tietokanta ja kansalliset lähteet (Italian osalta)¹⁵.

Huom. Punaiset vinoneliöt osoittavat maksujen ja viitekauden välistä suhdetta. Kaaviossa on käytetty yksinkertaistettuja tietoja joidenkin maiden osalta, joissa etuuxiin oikeuttavat kaudet lasketaan monimutkaisemmin.

Kaavio 8: Työnhakua ja työn vastaanottovalmiutta koskevien vaatimusten tiukkuutta koskeva indikaattori, 2014

Lähde: OECD

¹⁵ Italian osalta luvut koskevat tilannetta työlain hyväksymisen jälkeen toukokuussa 2015.

Työnhakua ja työn vastaanottovalmiutta koskevat edellytykset ja niihin liittyvät seuraamukset vaikuttavat olevan tiukimmat Virossa, Kroatiassa, Luxemburgissa, Maltalla, Portugalissa ja Sloveniassa ja löyhimmät Kyproksella ja Unkarissa. Eri alatekijöiden suhteellinen merkitys vaihtelee myös huomattavasti maiden välillä.

5. HYÖDYLLISIÄ TIETOLÄHTEITÄ

Lisätietoja etuuksien saamisen edellytyksistä, etuuksien kestosta ja työttömyysetuuksien kelpoisuusperusteista on MISSOC-tietokannassa¹⁶. Tietokantaa päivitetään kuuden kuukauden välein, ja jäsenvaltiot validoivat sen. Tietoja voidaan täydentää ensisijaisilla kansallisilla lähteillä (kuten lainsäädännöllä) sekä muun muassa OECD:n keräämillä maakohtaisilla vero- ja etuusjärjestelmiä koskevilla tiedoilla.

OECD:n vero-/etuusmallien tuloksia voidaan myös käyttää etuuksien nettokorvausasteen kehityksen ja työkannustimien vaikutusten seurannassa (erityisesti niin sanottu työttömyysloukku, joka määrittää efektiiviseksi veroasteeksi, jota sovelletaan lisäntyviin bruttotuloihin siirryttäessä työttömyydestä työelämään ja joka kattaa sekä suoran verotuksen sekä etuuksien vähenemisen)¹⁷. Nämä tiedot julkaistaan yleensä vuosittain marraskuussa noin 1,5–2 vuoden viiveellä. Mallintaminen perustuu johdonmukaisiin oletuksiin, joilla varmistetaan maiden välinen vertailtavuus, ja siinä käytetään kansallisten edustajien toimittamia virallisia tietoja. Keskipalkkoja koskevia tietoja käytetään vero-/etuusmallin laskelmissa, ja ne saadaan käyttämällä hyvin määriteltyä ja sovittua menetelmää.

OECD on analysoinut työttömyysetuuksiin liittyviä työnhakua ja työn vastaanottovalmiutta koskevia vaatimuksia¹⁸. Tietoja on kerätty kaikista EU:n jäsenvaltioista ja on luotu yhdistelmäindikaattori, jolla mitataan tällaisten vaatimusten tiukkuutta. On määritetty yksitoista tekijää, joilla luonnehditaan työnhakua ja työn vastaanottovalmiutta koskevien vaatimusten eri näkökohtia. Nämä ryhmitellään kolmeen ala-alueeseen: työn vastaanottovalmius myös aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin osallistumisen aikana ja soveltuvaa työtä koskevat kriteerit

---

¹⁶ MISSOC, ”sosiaaliturvan keskinäinen tietojärjestelmä”, on tietokanta, joka sisältää tietoja EU:n kaikkien jäsenvaltioiden, Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin sosiaaliturvalainsäädännöstä, etuuksista ja ehdoista. Lisätietoja: <http://www.missoc.org/>.

¹⁷ Lisätietoja: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1143&intPageId=3197&langId=fi>.

---

¹⁸ Ks. Venn (2012), Langenbucher (2015). Työssään OECD viittaa työnhakua ja työn vastaanottovalmiutta koskeviin vaatimuksiin ”kelpoisuusperusteina” ja erottaa etuuksien saamista koskevat edellytykset (joilla viitataan vaatimuksiin, joilla saadaan oikeus etuuksiin) ja kelpoisuusperusteet (joilla tarkoitetaan edellytyksiä, joiden noudattamista etuuksien jatkuvan saaminen edellyttää) toisistaan.

(eli se, missä olosuhteissa työtarjous voidaan hylätä ilman seuraamuksia); työnhakutoiminnan seuranta (työhaun säännöllisyys, toimitettavat asiakirjatodisteet); seuraamukset (jos henkilö on vapaaehtoisesti työtön, kieltäytyy työtarjouksista tai ei osallistu ohjaustapaamisiin tai aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin).

Päiväys: 11.11.2017